

Grenka resnica o "ugledu Slovenije" na Zahodnem Balkanu: Politično zavožen projekt COBISS.net?

Mariborska univerza je že pred 35 leti s svojim računalniškim centrom predstavljala ogromen potencial v tedanji državi. Po osamosvojitvi Slovenije je nastal Institut informacijskih znanosti Univerze v Mariboru (IZUM), ki ga je ustanovila vlada, namenjen pa je informacijski podpori slovenske znanosti, kulture in izobraževanja. Posebno mesto v okviru tega instituta ima projekt COBISS.net, ki je bil do leta 2010 mariborska in mednarodna zgodba o uspehu slovenskega znanja. Projekt so občasno finančno podprla različna ministrstva, ki so prepoznala vpliv projekta na vlogo in ugled Slovenije na Zahodnem Balkanu. Toda zadnje desetletje se prav vse politične stranke, ki so na oblasti, od leve do desnice, do projekta COBISS.net obnašajo popolnoma ignorantsko, celo sovražno, in s tem potrjujejo utemeljen sum, da v Sloveniji ni pomembna vsebina projekta, temveč ljudje, ki stojijo za njim. Če namreč niso koruptivni in pripravljeni na politično kupčkanje, potem jim nobena oblast ne bo pomagala, četudi gre za nacionalne interese in ugled Slovenije na Zahodnem Balkanu. Zgodba o COBISS.net to grenko resnico zgolj potrjuje

...

Piše: Tomaž Seljak

Fotomontaža: portal+

Po volitvah leta 2018 sem s problematiko in predlogi za rešitev odprtih vprašanj seznanil vse mariborske poslance. Sledili so številni razgovori in obljube podpore, a je na koncu večina od njih "dvignila roke" zaradi političnih kalkulacij ali v izogib zameram komur koli.

Vlada Republike Slovenije je 5. novembra 2020 sprejela *Poročilo o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenija za leto 2019*. **Slovenija** je v letu 2019 za uradno razvojno pomoč namenila 77,44 milijonov evrov. Od tega je bilo 49,68 milijonov evrov namenjenih večstranski razvojni pomoči. Sem spada prispevek v proračun **EU** in **Evropski razvojni sklad**. 27,76 milijonov evrov pa je bilo namenjenih dvostranski razvojni pomoči. To so večinoma oprostitev šolnin in štipendij, tehnična pomoč, podpora delovanju mednarodnih nevladnih organizacij itd. Največji delež razpoložljive dvostranske razvojne pomoči Slovenija tradicionalno namenja državam **Zahodnega Balkana**, ki so v letu 2019 skupaj prejele 16.783.075 evrov razvojne pomoči, med projekti pa po višini sofinanciranja izstopajo čistilne naprave in vodovodna omrežja.

Ob tem se zastavlja vprašanje usode projekta **COBISS.Net** v okviru mednarodnega razvojnega sodelovanja Republike Slovenije. Gre za medresorski infrastrukturni projekt, ki enakovredno zadeva izobraževanje, znanost, kulturo in mednarodne odnose, promoviran pa je bil s sloganom "*Podpora znanju in medkulturnemu dialogu*". Njegov dolgoročni cilj je (bil) v mrežo nacionalnih knjižničnih informacijskih sistemov in

informativskih sistemov o raziskovalni dejavnosti povezati vse knjižnice v Sloveniji, v državah Zahodnega Balkana in **Bolgariji**, k sodelovanju pa so (bile) povabljeni tudi hrvaške knjižnice. Navedeni projekt je bil leta 2011 v vladnem *Akcijskem načrtu za Zahodni Balkan* vključen med najaktualnejše projekte in dejavnosti, za katere je bilo ugotovljeno, "da predstavljajo veliko dodano vrednost dejavnostim Republike Slovenije na Zahodnem Balkanu", a je vlada leta 2013 nadaljnjo finančno podporo temu projektu odklonila, leta 2015/2016 pa je zapravila še priložnost za pridobitev evropskih sredstev za ta projekt.

Širitev mreže COBISS.Net je odvisna od:

* sposobnosti mariborskega **Instituta informacijskih znanosti (IZUM)**, da s svojimi proizvodi in storitvami zadovolji potrebe uporabnikov v ciljnih državah,

* politične podpore in koordinacije politično-diplomatskih aktivnosti za uveljavitev sistema **COBISS** v ciljnih državah ter

* mednarodne razvojne pomoči knjižnicam v ciljnih državah pri implementaciji sistemov COBISS in **E-CRIS** (oprema, izobraževanje in druge spodbude).

Komisija Državnega sveta za mednarodne odnose in evropske zadeve je 21. januarja 2020 sprejela sklep – poziv Vladi Republike Slovenije, da pod okriljem **Kabineta predsednika Vlade** vzpostavi medresorsko koordinacijo strateških razvojnih usmeritev javnega zavoda IZUM in mreže COBISS.Net ter politično-diplomatskih aktivnosti za uveljavitev slovenskih interesov v ciljnih državah projekta COBISS.Net ter da zadevni projekt umesti med strateške projekte mednarodnega razvojnega sodelovanja Republike Slovenije in **Evropski komisiji** predlaga financiranje širitve mreže COBISS.Net iz evropskih sredstev v okviru programa predpristopne pomoči **IPA**.

Da bi na predlog poslanca **Jožefa Horvata** (NSi) enak sklep sprejel tudi **Odbor za zunanjo politiko Državnega zbora** na seji dne 26. februarja 2020, je preprečil mariborski poslanec **Branislav Rajić** (SMC) s poskusom diskvalifikacije prizadevanj **Civilne iniciative za rešitev strateških razvojnih vprašanj javnega zavoda IZUM in projekta COBISS.Net** (www.zacobiss.net). Korenine navedenega projekta sicer segajo v obdobje, preden se je gospod Rajić preselil iz **Srbije** v Slovenijo in začel pri nas graditi svojo politično kariero.

Leta 1987 je takratni **Zvezni sekretariat za znanost in tehnologijo v Beogradu** (kasneje preimenovan v sekretariat za razvoj) načrtoval izgradnjo **Sistema znanstvenih in tehnoloških informacij Jugoslavije** (SZTIJ). Kot predstojniku **Računalniškega centra Univerze v Mariboru**, ki je bila takrat prepoznana kot najbolj informatizirana univerza v **Jugoslaviji**, mi je bilo ponujeno mesto pomočnika zveznega ministra za znanost in tehnologijo, ki naj bi politično koordiniral navedeni projekt, a sem ponudbo odklonil, ker sem bil s svojimi sodelavci sredi snovanja sistema COBISS. Že leto za tem pa je bil **RCUM** (kasneje preimenovan v IZUM – Institut informacijskih znanosti) izbran za generalnega izvajalca izgradnje **SZTIJ** na temeljih sistema COBISS, sam pa sem prevzel tudi vlogo političnega koordinatorja sodelovanja s pristojnimi ministrstvi v takratnih republikah in pokrajinah. Za navedeni projekt so bila načrtovana vlaganja iz **Sklada za tehnološki razvoj Jugoslavije** v višini 90 milijonov dolarjev, a smo do razpada Jugoslavije lahko izkoristili le 12 milijonov.

Po razpadu Jugoslavije so se vse bivše republike, razen **Hrvaške**, odločile za nadaljnje sodelovanje z IZUM-om v okviru projekta COBISS.Net. Zato je bil IZUM leta 1992 izdvojen iz **Univerze v Mariboru** in preoblikovan v samostojni javni zavod, sam pa sem leta 1994 z zaposlitvijo na **Ministrstvu za znanost in tehnologijo** ponovno prevzel tudi vlogo političnega koordinatorja razvoja mreže COBISS.Net. Po sedmih letih sem se na prehodu 2001/2002 vrnil na mesto direktorja IZUM-a, neformalno pa sem še naprej koordiniral politično–diplomatske aktivnosti za uveljavitev sistema COBISS v ciljnih državah.

IZUM je bil s projektom COBISS.Net do leta 2010 mariborska in mednarodna zgodba o uspehu slovenskega znanja. Projekt so občasno finančno podprla različna ministrstva, ki so prepoznala vpliv tega projekta na vlogo in ugled Slovenije na Zahodnem Balkanu (najbolj leta 2007 v višini 750.000 evrov in leta 2009 v višini 858.000 evrov). Ob tem pa se je zaradi podcenjevalnega odnosa takratnega **Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo** (MVZT) do IZUM-a in projekta COBISS.Net nakopičilo toliko težav, da sem leta 2011 protestno odstopil s funkcije direktorja IZUM-a, IZUM pa so nato zapustili še nekateri moji najožji sodelavci.

Sodelovanje z IZUM-om sem nadaljeval kot pogodbeni sodelavec, čemur pa je **MVZT** vztrajno nasprotoval kljub številnim opozorilom novega direktorja **Davorja Šoštariča**, da IZUM nima kadra s potrebnim znanjem za vodenje projekta COBISS.Net. Sofinanciranje navedenega projekta se je v obdobju 2012–2013 ustavilo na letni ravni 100.000 evrov, nadaljnjo podporo širitvi mreže COBISS.Net pa je takratni minister dr. **Jernej Pikalo** iz nerazumljivega razloga zavrnil. Sledila so prizadevanja za pridobitev 10 milijonov evropskih sredstev, za kar bi bil potreben le politični dogovor z državami Zahodnega Balkana, česar pa pristojna ministrstva (**MZZ**, **MGRT**) leta 2015/2016 niso bila pripravljena predlagati. Ključno priložnost za to je zapravil minister **Zdravko Počivalšek**, ko na srečanju predstavnikov vlad *The Western Balkans Summit* na **Dunaju** avgusta 2015 ni predlagal financiranja projekta COBISS.Net, kot je bilo to dogovorjeno z Evropsko komisijo.

V obdobju 2014–2017 sem se za rešitev projekta COBISS.Net trudil pridobiti podporo vladajoče stranke **SMC** in njenih mariborskih poslancev, a mi to ni uspelo. Moje sodelovanje z IZUM-om se je zaključilo julija 2016, ko zmanipulirani **Upravni odbor** IZUM-a za direktorja IZUM-a ni izbral daleč najkompetentnejšega kandidata, tj. dr. **Francija Demšarja**, zgodba pa se je ponovila leta 2017, ko je bil za novega direktorja IZUM-a izbran dr. **Aleš Bošnjak**, ki za navedeno funkcijo nima potrebnih kompetenc.

Po volitvah leta 2018 sem s problematiko in predlogi za rešitev odprtih vprašanj seznanil vse mariborske poslance. Sledili so številni razgovori in obljube podpore, a je na koncu večina od njih "dvignila roke" – zaradi političnih kalkulacij ali v izogib zameram komur koli.

Julija 2019 smo avtor tega prispevka mag. **Tomaž Seljak**, dr. **Alojz Križman**, dr. **Ludvik Toplak**, dr. **Ivan Rozman**, dr. **Danijel Rebolj**, dr. **Igor Tičar**, dr. **Lucija Čok**, dr. **Jože Mencinger**) ustanovili Civilno iniciativo za IZUM in COBISS.Net, naše predloge pa so podprli tudi vsi nekdanji župani Maribora in nekateri bivši ministri (dr. **Franci Demšar**, dr. **Žiga Turk**, dr. **Boštjan Žekš**, **Anton Peršak**, dr. **Dimitrij Rupel**). Ker pa aktualna oblast ni pripravljena upoštevati naših predlogov in vlada ignorira tudi julija 2020 sprejet *Zakon o ratifikaciji sporazuma z Unescom*, ki ji nalaga spremembo sestave upravnega odbora IZUM-a, vodstvo IZUM-a pa ima do oblasti hlapčevski odnos, je vprašaj v naslovu tega članka pravzaprav povsem odveč ...

Povezani prispevki v letu 2020:

- *IZUM in COBISS.Net: Sprememba strategije in zavajanje na mednarodni sceni* ([vir](#))
- *Odprto pismo ministroma Vasku Simonitiju in Simoni Kustec* ([vir](#))
- *Kolobocije z ratifikacijo sporazuma med Slovenijo in Unescom so trajale dolgih osem let* ([vir](#))
- *Prisilno degradiran razvojni in izvozni potencial IZUM in COBISS.Net: Kje smo in kje bi lahko bili?* ([vir](#))
- *IZUM in COBISS.Net: Kdo koga zavaja, kdo kaj skriva in čigave interese kdo zastopa?* ([vir](#))
- *Mednarodno razvojno sodelovanje: Čistilne naprave, sortirnice odpadkov, vodovodi, sončne elektrarne so idealen biznis za prijatelje!* ([vir](#))